

פירוש

הרמב"ן

על התורה

עם ביאור

בית הייץ

שמות

פירוש
הרמב"ן

על התורה

שמות

עם ביאור

בית היין

בעזרת החונן לאדם דעת
מאת

יהודה מאיר דביר

שנת

איש מכית להם יהודה

ספר ואלה שמות

השלים הכתוב ספר בראשית שהוא ספר^[א] היצירה בחדוש העולם ויצירת כל נוצר^[ב], ובמקרי האבות שהם כענין יצירה לזרעם. מפני שכל מקריהם ציורי דברים לרמוז ולהודיע כל עתיד לבא בהם^[ג]. ואחרי שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם, ונתיחד ספר ואלה שמות בענין תולדות הראשון הנגזר בפירוט ובגאולה ממנו^[ד]. ולכן חזר והתחיל בשמות יורדי מצרים ומספרם אע"פ שכבר נכתב זה ובריאות מזה-כגן בעבור כי ירידתם שם הוא ראשית תולדות^[ה]. כי מאז החל^[ו]. והנה^[ז] תולדות אינו נשלם עד יום שובם אל מקומם^[ח] ואל מעלת

בית היין

מצרים והגאולה ממנה נגזר ומכרז בפירוש בספר היצירה, בבית בין הברית. בבראשית ט"ז, יד, ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב בדברי רבינו שם י"ב.

- [א] עין בריש"א, א, א, ודברי רבינו שם.
- [ב] סלה"ב בבראשית ה', כו, וכל"ש, שם, יורדי מצרים ומספרם ט"ז, י"ג, ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב בראשית ט"ז, י"ג, ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב תולדות, ועין בדברי רבינו בבראשית ט"ז, י"ג, ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב כי תולדות תחילתו מן ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב שם בספר בן י"א, ופרשתם נרשמו בספר היצירה, כשנתיב לא ישר עם אלהים ועם אנשים ויחל, אבל היה בבית עבדים עד שיעלו עם עלה, כי מעלת תולדות תחילתו בן, זה טעם ואלה שמות בני ישראל הכאים מצרימה יעקב ובניו וסמית ב"ש, כי ישר הבנים ורבו ויחל ויחל טעם ובמיתם, אבל יעקב הוא עתה בראשית שם.
- [ג] בזה בא רבינו לברר שפי"ב לעיל שיתחיל

- [א] בר"ל יש פתחה לפני בנות ה' : אשתו לכתוב ספר ואלה שמות בעזרת האל השוכן במחשבות.
- [ב] כד"ה ספר.
- [ג] אולי נכלול בזה טעם רבינו בבראשית כג, י"ב שם יש בראשית הם כל ימות שלכם, עיי"ש.
- [ד] כשנתיב בארזים בבראשית י"ב.
- [ה] כלומר, כל חמש מחשבות חשבי תורה שככתב עסק בעיקר בנישוא מריכו איד, בראשית כ"ד הוא ספר יצירה, שמות כ"ד הוא ספר תולדות האלה, ושאר הפרקים יחבאר בתחילת כל אחד מהם מה הוא הענין עליו מובן הספר, ועוד, כל ספר מקשר לקודמו, ובתחילת כל אחד מהם יחבאר קישורו לקודמו, וקישורו של ספר שמות לספר בראשית הוא שראשית שהשלים היצירה התחיל ספר אחר בענין המעשה הבא מן הרמזים ההם ושנרשמו בספר היצירה, תחילת ספר ואלה שמות בענין תולדות הראשון הנגזר בפירוט ובגאולה ממנו, והיינו תולדות

בלבד, בלתי
 מן ספר שני
 תמיד, לחת
 מן אל האם
 ולהארות
 ה' לרוב נז
 ה' עמלים מ
 למ
 איר דני

מלעשותם בעבור כן^(א), ועוד תהיה אותו במכת האחרונה שבה ישלח^(ב),
וענין שמתי בידך שביד שמתי אותם - אתה תעשה ולא אחר, שכבר
הודיעו שינעשה בזה^(ג) אותות ומופתים רבים, כמו שאמר לעיל ג' בכל נפלאותי
אשר אעשה בקרבך^(ד), וכל זה וזה במשה, כי בעבור שהיה מוכרח בשליחות
מוהיו קודם מנעשה^(ה) יצעה אותו בששת מנעשה בכל סופת וסופת.

ויתכן שהיה ואמרת אל פרעה דינעה^(ו) שיצטו לומר לו כן בסוף,
אמר אני אחזק לבו ולא ישלח את העם בכל המופתים ואמרת
אליו ביום ההוא הנה אנכי הורג את בכורך ואי ישלחם, כי לא מצטו
שהודיעו מיתת בכוריהם רק בעת ההיא^(ז), וינה כל הדבור הזה שנת^(ח).

ויש לפרש ראה כל שלשת המופתים האלה^(ט) אשר שמתי
בידך לעשותם לישראל ותעשה אותם ג' לפני פרעה בעבור שידע פרעה כי
וקני העם המבקשים ממנו לשלחם^(י) על פי השם^(יא) אמרו כן ולא יעלה
עליהם, וכן עשה משה ואע"פ שלא נכתב^(יב), ואשר אמר עוד לחן וגו' כי

בית היין

הוא לומר זאת לפרעה מיד כשיבא להתרות בו,
שכבר או יתוודע אתו במכת האחרונה, אבל
לפרעה זה ה' הודעה למשה שלא יאמר כל המופתים
יצטו לומר זאת לפרעה, כי לא מצטו שמודיע
ומשה לפרעה מיתת בכוריהם רק בעת ההיא.
(א) כלומר, לפרעה חקודם רק האמור במסוק
כאן הוא עתה, כלטמו בדרך, שאמר לו במסוק
זה יבולכתך בדרך שיש לב וראה שכל
המופתים אשר שמתי בידך תעשה לפני פרעה,
אבל האמור במסוק כבי אית עתה, אלא הוא
צווי לעשייה כשנוע אל פרעה להתרות בו, אבל
לפרעה זה גם האמור במסוק כבי הוא עתה,
שמודיע עתה שלבסוף יצטו לומר לפרעה כן.
(ב) תחש המציעת חורם, ולא עשית המבטת
כמו לפרעה חקודם.

(ג) כאמור לעיל ג' יבא אתה חקי ישראל
אל מלך מצרים אמרתם אליו וס"י, וע"ן בדברי
רבינו לחן ג'.

(ד) מלחכי מיקרא כד, כי ועד.

(ה) שלא כרשיי שכתב: אשר שמתי בידך -
לא על שלש אותות האמורות למעלה, שרשי לא

(א) כלומר, יאמי אהוק את לבו ולא ישלח את
העם מקרבו עם הודיע בתחילת המסוק.

(ב) כלומר, גם ואמרת אל פרעה וס"י הוא
צווי, שלא כראב"ע, וראב"ע הודיעה במסוק
זה הוא עתה לאמר התקיימות האמור במסוק זה
ישלחם, ולרבינו הצווי במסוק זה הוא לומר
לפרעה את האמור בו.

(ג) במסוק.

(ד) ע"ן בדברי רבינו לעיל במסוק זה, ודיל
שלא כרשיי שמדיע ישאני עתה לשם בדרך
במצרים, ע"י.

(ה) כפדוש ראב"ע, ולא למדי כפדוש

ראב"ע, שלפדוש ראב"ע גם תחילת הירבה,
במסוק כאן, הוא הודעה, ואילו לפדוש זה רק
מסוק כבי הוא הודעה, ולפדוש ראב"ע הודעה
היא עתה לאמר שידוע משה לפרעה מיתת
בכוריהם ותקיים הודעה זו במעל ישראל, ואילו
לפרעה זה הודעה הוא שבסוף כל המופתים
יצטו לומר כן לפרעה ואי ישלחם, כמו שבאר
רבינו לחן.

(ז) כלומר, לפרעה חקודם שזה הוא צווי הצווי